
ZPRAVODAJ
TECHNICKÉHO
MUZEA V BRNĚ

2

1976

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
instituce vydává Technické muzeum v Brně.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný
redaktor ing. Vladimír Herka. Náklad 300 výtisků.
Povoleno NVmB, č. 292.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

V Ý S T A V Y A E X P O Z I C E

Výstava "DYHA BRNO PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ"

Výstavu pořádalo výrobní družstvo Dyha Brno pod záštitou Národního výboru města Brna a Krajského výboru Českého svazu výrobních družstev v Brně. Návštěvníkům byly předvedeny kolekce nábytku pro moderní bydlení se zaměřením na vybavení bytů v brněnském sídlišti Čs.-sovětského přátelství v Bohunicích. Výstava byla otevřena dne 26. dubna a trvala do 9. května 1976.

Výstava "TECHNICKÁ TVOŘIVOST MLÁDEŽE"

Výstavu na počest XV. sjezdu KSČ uspořádal odbor školství Národního výboru města Brna, městský výbor SSM v Brně, městský výbor Svazarmu v Brně, Dům pionýrů a mládeže v Brně a Technické muzeum v Brně. Ve výstavních sálech a přilehlých ambitech byly shromážděny práce žáků brněnských škol a učilišť z letošního ročníku Soutěže technické tvořivosti mládeže. Výstava byla otevřena od 14. do 26. května 1976.

Výstava "MĚSTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA V ČSSR"

Pro veliký zájem veřejnosti byla dne 5. června ve výstavních prostorách muzea znovu otevřena výstava "Městská hromadná doprava ČSSR". Instalace výstavy v menším prostoru neměla vliv na její obsahové zaměření a rozsah tematiky. Byly vynechány pouze některé méně podstatné úseky MHD (lodní doprava, převoznictví apod.).

Výstava bude otevřena do konce července 1976.

Výstava "VĚTRNÉ MLÝNY VČERA A DNES" v Drážďanech

Dne 1. června t.r. byla v Technickém muzeu v Drážďanech otevřena výstava "Větrné mlýny včera a dnes", kterou, jako reprízu své úspěšné stejnojmenné výstavy připravilo Technické muzeum v Brně. Akce se uskutečnila na základě plánu spolupráce obou ústavů a jako součást vzájemných kulturních styků mezi Československou socialistickou republikou a Německou demokratickou republikou.

Výstava ukazuje historický vývoj větrného mlýna jako jednoho z prvních strojních mechanismů, seznamuje návštěvníka s technickou konstrukcí, se současným stavem větrných mlýnů v českých zemích, především v obou moravských krajích a závěrem s aktivitou Technického muzea v Brně, věnovanou záchraně těchto důležitých dokumentů techniky.

Drážďanské technické muzeum připravilo pro realizaci výstavy optimální podmínky i vhodnou propagaci. Ze strany veřejnosti byla výstava přijata s velkou pozorností, jak o tom svědčila hojná účast novinářů i návštěvníků na zahájení a příznivý ohlas drážďanských hromadných sdělovacích prostředků.

Výstava "Větrné mlýny včera a dnes" potrvá v Drážďanech do 12. září 1976.

Na výstavě "MUZEA DNEŠKU" v etnografickém ústavu, kterou ve spolupráci s jihomoravskými muzei připravilo Moravské muzeum v Brně na počest XV. sjezdu KSČ, 55. výročí jejího založení a k volbám do zastupitelských sborů ukázalo Technické muzeum ve své expozici růst sbírek za posledních pět let, dobré výsledky v prezentační činnosti a v práci s návštěvníky a vystavilo zde zajímavý soubor matematických strojů.

Stálé expozice Technického muzea

VODNÍ ENERGETIKA

PARNÍ ENERGETIKA

MECHANICKÁ HUDBA 19. STOLETÍ

KOVÁŘSTVÍ (v Těšanech)

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů, uvedla ve II. čtvrtletí celkem 6 programů.

S B Í R K O T V O R N Á Č I N N O S T

Sbírkový fond oddělení obráběcích strojů byl ve II. čtvrtletí obohacen o řadu sbírkových předmětů, z nichž zvláštní pozornosti zasluhují zejména vodorovný vyvrtávací stroj UNION a hrotový soustruh s plochým ložem a точnou délkou 3,5 m pocházející z přelomu tohoto století.

K dokumentaci měření ve strojírenství při obrábění kovů byly sbírky oboru obráběcích strojů obohaceny o měřicí přístroje na měření délek, úkosů, kolmosti, přístroj na porovnávání drsnosti povrchu podle vzorku a další.

V posledních dnech čtvrtletí objevil odborný pracovník našeho ústavu malý hrotový soustruh Wawerka na šlapací pohon. Bude vyvinuto veškeré úsilí, aby se tento šlapací soustruh dostal do sbírkového fondu našeho muzea.

Pro plynulý provoz PANORAMY, stereoskopického promítání barevných diapozitivů a pravidelné střídání programů této technické památky je nezbytné dostatečné materiální zázemí kvalitních sérií snímků. Proto Technické muzeum uvítalo nabídku k odkoupení soukromé sbírky diapozitivů čítající 718 kusů. Mimo ucelených sérií zajímavých záběrů z Itálie, Rakouska, Španělska, Jugoslávie, obsahuje kolekce soubor Pražských památek a přírodních zajímavostí z Československa. Tato sbírka bude nesporně obohacením stálého programu Panoramy Technického muzea v Brně.

V minulých dnech převezli naši pracovníci za pomoci autojeřábu těleso čerpacího agregátu Langen - Wolf se spalovacím motorem a plunžrovým čerpadlem z čerpací stanice v Moravském Krumlově do deponitáře v Jaroslavicích. Agregát věnovala Technickému muzeu Okresní správa vodovodů a kanalizací Znojmo. Po vyčištění a konzervaci bude agregát použit jako exponát v připravované expozici čerpací techniky ve Chvalkovicích.

V letošním roce rozšířilo Technické muzeum v Brně systematický sběr sbírkových předmětů o další oblast - chemii a techniku chemické práce. Pro začátek byl zaměřen zájem na získávání předmětů, charakterizujících vývoj technické úrovně práce v chemických laboratořích výzkumných ústavů a škol v Brně a okolí. Doposud bylo získáno asi 120 kusů přístrojů a laboratorních pomůcek ze školních a výzkumných laboratoří Vojenské akademie A. Zápotockého, Vysoké školy zemědělské, přírodovědecké fakulty UJEP a Výzkumného ústavu makromolekulární chemie.

Významné jsou některé přístroje a pomůcky, které používal ke své vědecké práci průkopník čs. spektroskopie prof. J.Knop z Vysoké školy zemědělské v letech po první světové válce a soubor tiskovin z bývalé chemické fakulty ČVŠT v Brně, vztahující se k odborné práci učitelů fakulty, prof. Baborovského, Vondračka, Kužmy, Veselého a jejich spolupracovníků.

Ze závodu Transporta Brno získalo Technické muzeum funkční model stohovacího výtahu STV 1000. Stohovací výtahy, které brněnská Transporta vyrábí, slouží jako mechanizační zařízení v regálových skladech pro zakládání volného i paletizovaného materiálu. Vzhledem ke značné didaktické hodnotě tohoto modelu připravuje se jeho využití též pro výstavní a expoziční účely.

V kancelářských strojích byla získána elektronická kalkulačka MT 135, kterou vyrábí n.p. Metra Blansko. Tato kalkulačka, která je čistě elektronickým přístrojem, je určena pro běžné administrativní výpočty v účtárnách a technických a výpočetních střediscích. Spolu s kalkulačkou OKU 103 Tesla reprezentuje současnou československou výrobu výpočetní techniky výše uvedeného typu.

O D B O R N Á A V Ý Z K U M N Á Č I N N O S T

V rámci řešení výzkumného úkolu 2.1/73 Automatizace evidence sbírkového fondu zpracoval dílčí výzkumnou zprávu ing. Arnošt Bajer, a to jako diplomovou práci na Vysokém učení technickém v Brně, katedře ekonomiky a řízení strojírenské výroby.

Zpráva má název "Automatizované zpracování informací subsystému správy sbírek Technického muzea v Brně" a je rozdělena na tři kapitoly s názvy:

1. Analýza problému a formulace úlohy
2. Syntéza problému
3. Ideové řešení úlohy evidence sbírek.

Vedoucím diplomové práce byl ing. Radomír Duchan, CSc, konsultantem ing. Stanislav Vachek, CSc a recenzentem ing. Josef Čejka, CSc. Práce byla na VUT v červnu t.r. úspěšně obhájena. Obsahuje dosavadní analýzu i syntézu řešení výše citovaného výzkumného úkolu v Technickém muzeu v Brně. Počítá se s dalším propracováním autorova ideového návrhu a v roce 1977 s praktickým ověřováním řešení včetně použití samostatného počítače.

Technické muzeum přijalo nabídku Komise pro studium historie meliorací při ČVTS - Společnosti zemědělské v Praze na spolupráci při zpracovávání úkolu "Historie meliorací". Úkol je zpracováván z iniciativy ústředního výboru Společnosti zemědělské, jejímž předsedou je doc. ing. dr. Dvořák Jan, CSc, a autorskému kolektivu předsedá prof. ing. dr. Karel Jůva, DrSc, předseda komise pro studium historie meliorací.

V expozici kovářství v Těšanech, v oddělení lehkého a těžkého kovářství byly odizolovány vlhké stěny. Izolační práce provedl MNV - místní hospodářství v Těšanech. Po ukončení těchto prací následovala reinstalace expozic. Obydlí kovářovo bylo doplněno historickým nábytkem, hodinami a keramikou. V oddělení lehkého kovářství byly instalovány další zajímavé exponáty, jako zámky a předměty uměleckého kovářství.

Do depozitáře, situovaného v budově kovárny, byly soustředěny všechny sbírkové předměty kovářského charakteru, čímž se uvolnily prostory v depozitáři TMB v Brně-Židenicích pro jiné sbírkové předměty.

V expozici kovářství je v současné době prezentováno přes 500 exponátů.

Pro další rozvoj této expozice je nyní formována komplexní racionalizační brigáda, jejíž základ budou tvořit zaměstnanci TMB a MNV v Těšanech.

V měsíci dubnu t.r. získalo Technické muzeum v Brně cenný příspěvek zabývající se historií letectví v Brně od počátku až do roku 1914. Externí pracovník O. Šindelka shrnul veškeré dostupné materiály, jednak z denního tisku, jednak z městského a státního archivu a zpracoval je v ucelených kapitolách v monografii, nazvané "Oblaka nad Brnem". Od prvních pokusů Tadeáše Haenkeho, přes balonisty Coxwella a Regentiho, Haenleinovy pokusy s říditelnou vzducholodí, až po vzlety letounů těžších vzduchu, které v Brně prováděl Warchalowski, Čihák a Pégoud, shrnuje monografie tyto počátky létání v zajímavých a neznámých stadiích.

TMB hodlá tuto práci publikovat, aby bylo i širší veřejnosti umožněno seznámit se s touto zajímavou kapitolou brněnské historie.

II. Rozpravy k problematice slévárenství

U příležitosti nedožitých 90. narozenin významného slévárenského odborníka akademika Frantiska Píška a otevření expozice Kovolitectví budou uspořádány v našem muzeu v září II. Rozpravy k problematice slévárenství. První rozpravy byly uspořádány v roce 1972 a byly věnovány životu a dílu akademika Píška. Rozpravy v roce 1976 budou zaměřeny výhradně odborně. Je připraveno 8 přednášek z historie slévárenské výrobní techniky i použití pokrokových technologií při formování a odlévání uměleckých odlitků. Pro zájemce z řad výrobců a výtvarných umělců bude do programu semináře také zařazena přednáška "Povrchová úprava uměleckých odlitků", při které budou účastníci seznámeni s pracemi Technického muzea v tomto oboru.

V tomto roce uplynulo 120 let od prvního scelování pozemků v českých zemích v Záhlinicích na Moravě. Iniciátorem tohoto scelování byl místní občan František Skopalík. Toto výročí bude vzpomenuáno na akci, kterou připraví příslušné komise Společnosti zemědělské a které se zúčastní též TMB.

Ve 2. čtvrtletí organizovalo TMB dotazníkovou akci na odborných a středních školách v jihomoravském kraji, zaměřenou na průzkum starších přístrojů, strojů a učebních pomůcek ve školních dílnách a kabinetech. Akce pouze částečně splnila sledovaný záměr. Z celkového počtu přes 250 dotazníků, které byly spolu s dopisem ředitele TMB rozeslány na ředitelství škol, vrátilo se v daném termínu pouze 58, s nabídkou 35 ks sbírkových předmětů z oblastí zajímajících TMB.

Relativně nejvíce dotazníků se vrátilo z učňovských škol (41%) a odborných učilišť (32%) a středních průmyslových škol (23%), nejméně z gymnázií (7%).

V. LISTOVSKÁ ROZPRAVA 1976

Ve dnech 2. a 3. června se konala v Technickém muzeu v pořadí již pátá listovská rozprava, která byla věnována zvýšenému významu teplárenství v naší energetické situaci. Rozpravu, kterou pořádalo Technické muzeum v Brně ve spolupráci s Komisí pro energetiku ČSAV v Praze, Výzkumným ústavem energetickým v Praze, Jihomoravskými elektrárnami v Hodoníně, Společností pro dějiny věd a techniky ČSAV a pobočkou ČVTS Technického muzea v Brně řídil prof. ing. dr. Maštovský, DrSc, předseda komise pro energetiku ČSAV.

Program rozpravy:

Středa 2. června 1976

Zahájení - Ing. Berka - TMB

Význam teplárenství v dnešní situaci - Prof. ing. dr.
Maštovský, DrSc - ČSAV

Teplárenství v Brně - Ing. Štefek - EJM, n.p. Hodonín

Dnešní stav teplárenství v ČSSR - D. Polívka - ČEZ Praha

Stav teplárenství ve světě - Dr. Vlach - EGÚ Praha

Čtvrtek 3. června 1976

Základní předpoklady účelného rozvoje teplárenství -

Ing. Kolář SLPK Bratislava (přednesl Ing. Zaujec)

Problémy projektování tepláren - Ing. Fiala - Energoprojekt
Praha

Projektování tepelných sítí - Ing. Valášek - Energoprojekt
Praha

Ekonomické úvahy v teplárenství - Ing. Šmíd - EGÚ Praha

Tepelné ztráty ve stavebnictví - Ing. Podhajský

Využití tepla z jaderných zdrojů pro CZT - Ing. Štefek -
EJM, n.p. Hodonín

Přehled vývoje spalovacích turbín - Prof. ing. dr. Foit, DrSc -
SVŠT Bratislava

Energotechnické agregáty s plynovými turbínami a úspora
energie - Ing. Berger - SEI - Ostrava

Přednesené referáty a diskusní příspěvky budou uveřejněny ve sborníku, který vyjde během tohoto roku.